

การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ในหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

Thai Traditional and Alternative Medicine in Health Security Scheme

นายแพทย์ชวลิต สันติกิจรุ่งเรือง*

Dr. Chawalit Suntikitrungruang

การแพทย์แผนไทยในระบบบริการการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศไทยได้กำหนดโดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับที่สำคัญได้แก่ พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542² พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545³ พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 ซึ่งกำหนดให้การแพทย์แผนไทยเป็นสาขาหนึ่งของการประกอบโรคศิลปะ และสามารถดำเนินการได้ในสถานพยาบาลแพทย์แผนไทย ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของการบริการการแพทย์และสาธารณสุขในโครงการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

สำหรับการแพทย์ทางเลือกมีปรากฏในกฎหมายเพียงฉบับเดียวในปัจจุบัน คือในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดว่า “บริการสาธารณสุข” หมายความว่า บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขซึ่งให้โดยตรงแก่บุคคลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต ทั้งนี้ ให้รวมถึงการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ ดังนั้น การแพทย์ทางเลือกที่จะเข้าสู่โครงการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติจึงต้องมีการรับรองโดยคณะกรรมการประกอบโรคศิลปะตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

จากการปฏิรูประบบสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นหลัก การแพทย์ทางเลือกในด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่เป็นที่นิยมในประเทศไทยมีอยู่ 2 วิชา ได้แก่ วิชาการเดินลมปราณเพื่อสุขภาพ (ชี่กง) และ วิชาการโยคะ ทั้งสองวิชาดังกล่าว กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้จัดทำมาตรฐานและเผยแพร่ไปร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ ของกระทรวงสาธารณสุข

สำหรับการแพทย์ทางเลือกในด้านการบำบัดรักษา ปัจจุบันคงมีเพียงการแพทย์แผนจีน ซึ่งเป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2543 โดยอาศัยมาตรา 31 แห่งพระราช

*นายแพทย์ 10 วช. กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และผู้ทรงคุณวุฒิสาขาการแพทย์ทางเลือกของคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

บัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ซึ่งประกาศให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกอบโรคศิลปะ มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลใดทำการประกอบโรคศิลปะ... โดยอาศัยศาสตร์หรือความรู้จากต่างประเทศ... จากประกาศดังกล่าวได้มีการออกหนังสือรับรองการประกอบโรคศิลปะด้วยศาสตร์การแพทย์แผนจีนตามเงื่อนไขของคณะกรรมการประกอบโรคศิลปะจนถึงปัจจุบัน จำนวน 175 ฉบับ บุคคลที่มีหนังสืออนุญาตดังกล่าวจะสามารถให้บริการการแพทย์แผนจีนตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545

สำหรับการฝังเข็มซึ่งเป็นศาสตร์การแพทย์แผนจีนแขนงหนึ่ง กระทรวงสาธารณสุขได้จัดให้มีการฝึกอบรมแพทย์แผนตะวันตกในหลักสูตรการฝังเข็ม โดยการสนับสนุนทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีนเซี่ยงไฮ้ จำนวน 11 รุ่น ในปัจจุบัน มีแพทย์ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วกว่า 400 คน โดยให้บริการในโรงพยาบาลและคลินิกต่าง ๆ ทั่วประเทศ

บทสรุป

การให้บริการการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศไทย นอกจากการแพทย์แผนตะวันตกแล้ว ปัจจุบันยังมีการให้บริการการแพทย์แผนไทยซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับรับรองสถานะสำหรับการแพทย์ทางเลือก ในปัจจุบันมีรับรองเพียงพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 โดยมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ปัจจุบันจึงมีเพียงบุคคลที่ได้หนังสือรับรองให้ประกอบโรคศิลปะด้วยศาสตร์การแพทย์แผนจีนตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 เท่านั้น สำหรับศาสตร์การฝังเข็มสามารถดำเนินการโดยแพทย์แผนตะวันตกที่ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรการฝังเข็มที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง

สำหรับศาสตร์การแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ มีความจำเป็นจะต้องผ่านการคัดกรอง ประเมินเรื่องความปลอดภัยและประสิทธิผล และผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการประกอบโรคศิลปะ จึงสามารถเข้าสู่ระบบบริการการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. เกียรติศักดิ์ จิรโสติกุล ธเนตร บัวแย้ม และคณะ “พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542” กองการประกอบโรคศิลปะ โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี พ.ศ. 2546 หน้า 3-26.
2. เพ็ญญา ททรัพย์เจริญ กาญจนา ตีวิเศษ และคณะ “พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542” สถาบันการแพทย์แผนไทย โรงพิมพ์องค์การส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ พ.ศ. 2543 หน้า 2-4.
3. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ “พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545” กรุงเทพฯ 2545 หน้า 1.

ประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพ เรื่อง การบริการการแพทย์แผนไทย

โดยที่เป็นการสมควรเพิ่มเติมสิทธิประโยชน์ตามโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าควบคุมถึงการการแพทย์แผนไทยอันเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และให้หน่วยบริการปฏิบัติได้เป็นแนวทางเดียวกัน

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๙(๘) ข้อ ๒๓ ข้อ ๒๔ แห่งระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยหลักประกันสุขภาพ พ.ศ.๒๕๔๔ ประกอบมติคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพและคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนบัตรประกันสุขภาพ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕ คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพจึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ผู้มีสิทธิตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยหลักประกันสุขภาพ พ.ศ.๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้รับความคุ้มครองค่าบริการทางการแพทย์แผนไทยโดยไม่ต้องเสียค่าบริการหรือค่าใช้จ่าย เว้นแต่ ต้องร่วมจ่ายค่าบริการทางการแพทย์เป็นจำนวนเงินสามสิบบาทในแต่ละครั้งที่เข้ารับบริการ

ข้อ ๒ บริการทางการแพทย์แผนไทยที่ผู้มีสิทธิได้รับความคุ้มครองได้แก่

- (ก) การตรวจและการวินิจฉัยโรค
- (๑) สาขาการแพทย์แผนไทย
 - (๒) สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- (ข) การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพ
- (๑) วิธีรักษาด้วยยาสมุนไพร หรือยาแผนไทย
 - (๒) วิธีการนวดเพื่อการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
 - (๓) วิธีการอบสมุนไพรเพื่อการรักษา
 - (๔) วิธีการประคบสมุนไพรเพื่อการรักษา

ข้อ ๓ ให้หน่วยบริการที่เป็นหน่วยบริการคู่สัญญา (Contracting Unit For Primary care : CUP) พิจารณาจัดให้มีบริการการแพทย์แผนไทยในศูนย์สุขภาพชุมชน (Primary Care Unit PCU) หรือเครือข่ายหน่วยบริการ

ข้อ ๔ การรับบริการการแพทย์แผนไทย

ให้ผู้มีสิทธิไปรับบริการ ณ หน่วยบริการประจำครอบครัวหรือเครือข่ายหน่วยบริการ เว้นแต่กรณีที่หน่วยบริการประจำครอบครัวหรือเครือข่ายหน่วยบริการไม่มีการจัดบริการการแพทย์แผนไทยไว้ ให้หน่วยบริการนั้นส่งต่อไปยังหน่วยบริการอื่นที่ได้มีการจัดบริการการแพทย์แผนไทยพร้อมหนังสือส่งตัว

ทั้งนี้ การรับบริการการแพทย์แผนไทย ต้องเป็นไปตามข้อบ่งชี้ทางการแพทย์

ข้อ ๕ หน่วยบริการที่ให้บริการการแพทย์แผนไทยมีสิทธิเรียกเก็บค่าบริการจากหน่วยบริการประจำครอบครัวของผู้มีสิทธิ หรือจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ขึ้นทะเบียนผู้มีสิทธิได้ในอัตราดังต่อไปนี้

(ก) การตรวจและการวินิจฉัยโรค

ไม่ให้เรียกเก็บค่าตรวจและวินิจฉัยโรค

(ข) การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ให้เรียกเก็บในอัตราเหมาจ่ายหนึ่งร้อยละของครั้งของการรับบริการ ไม่ว่าในครั้งนั้น จะให้บริการการแพทย์แผนไทยหลายวิธีก็ตาม

ข้อ ๖ หลักฐานในการเรียกเก็บค่าบริการการแพทย์แผนไทย

ให้หน่วยบริการส่งหนังสือเรียกเก็บค่าบริการการแพทย์แผนไทยพร้อมด้วยหลักฐานดังต่อไปนี้

(ก) สำเนาบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า

(ข) สำเนาหนังสือที่หน่วยบริการส่งตัวไปรับบริการ

ข้อ ๗ ประกาศนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๕ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๕

นายวินัย วิริยกิจจา

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ประธานคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพ